

EFFECTES NO DESITJATS

Àngels Oliveres Serrano

STONBERG
EDITORIAL

EFECTES
NO DESITJATS

Àngels Oliveres Serrano

STONBERG
EDITORIAL

Primera edició: setembre 2022

© Àngels Oliveres Serrano
<https://angelsoliveres1.cat>

© del pròleg: Elvira Rojas i Isidre Estévez
© de la imatge de la coberta: Sergi Oriola

© de les característiques d'aquesta edició: Stonberg Editorial
Gran Via de les Corts Catalanes 636 – 08007 Barcelona (Catalunya)
Tel. 933 175 412
stonberg@stonbergeditorial.com
www.stonbergeditorial.com

Producció: Stonberg Editorial

ISBN: 978-84-125206-9-9
DIPÒSIT LEGAL: B 14360-2022

Cap part d'aquesta publicació,
inclòs el disseny de la coberta, pot ser reproduïda,
emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà,
ja sigui electrònic, químic, mecànic, òptic,
de gravació o de fotocòpia
sense permís previ de la marca editorial.

EL MOMENT DE SER POETA

Quan l'Àngels ens va dir a l'Isidre i a mi —que la coneixem des de fa més de trenta anys —d'escriure un petit pròleg pel seu llibre de poemes, ens vam mirar contents, però una mica atabalats: ens estava fent un regal enverinat.

Què podia escriure jo sobre els seus poemes? Mentre ho pensava trastejant no sé què a la cuina de casa, vaig associar la poesia amb les pastilles de fer caldo, probablement per compartir-ne ambdues la intensitat en la forma. Potser l'entorn m'ho posava fàcil, però després de llegir uns quants poemes d'*Efectes no desitjats*, vaig tenir la impressió que, convertida en avesada alquimista, l'Àngels hi bolcava tota la seva essència de manera contundent.

Vaig rellegir varies vegades el poema «Punts i punxades», que considero el resultat virtuós i juganer d'una mà experta en els mots. I en els cosits: «Punt d'abella en dejú al matí/ punt de creu quan cerco estimulació/ cadeneta per anar de bar en bar... ». Em vaig emocionar i, com que feia potser només dos o tres dies que tenia el manuscrit i soc molt emotiva i molt impetuosa i com si estigués en el seu lloc no veuria el moment de saber l'opinió dels meus amics, vaig decidir donar-li la meua impressió per WhatsApp. Un petit missatge que compartiré aquí i no per estalviar-me feina, sinó perquè confio en la primera impressió

que rebo de les coses. Així, que li dic: «Nena, que transparent que et veig en els teus poemes. M'agraden i n'hi ha que m'emocionen molt. Semblen una ecografia de la teva vida. Veig l'Àngels que conec des de sempre amb tota la sensibilitat i la intel·ligència més exposades que mai. Hi ha la cronista de la ciutat, dels bars, dels racons i de les injustícies humanes, l'Àngels dels amics i dels amants. Hi ha el maleït càncer a qui has plantat cara». La protagonista és sempre una dona lliure i valenta, feta de cava i de lluna, que celebra la vida: «Vinc de dutxar-me amb el viso posat i de portar la mantellina [...] / Vaig trencar seguretats per tenir l'esperit lliure: / ni déu ni marit, / ni amo de vuit hores. / Ser encara dona amb ànima, / dona de nit i de dia, / dona de música i cava, / dona font i de tità, / dona de pluja i tendresa, / dona a mans plenes».

Redescobreixo l'amiga entre les paraules i, per sort meva, la puc acompanyar a fer real un projecte de sensibilitat que li ha permès ser poeta. I aquest és només, però, l'imprescindible número u de la seva col·lecció.

Elvira Rojas

Jo el vaig llegir de cop, el llibre. Em vaig asseure a la meua butaca preferida amb el manuscrit a les mans i aquell aire de qui ha d'estudiar per a un examen i més (una mica, molta?) mandra que determinació. Ja feia dies que l'Àngels ens havia donat el manuscrit a l'Elvira i a mi, amb aquella alegria múrria seva, tan lúdica, tan protestant. I els dies passaven, i passaven els dies, i allà hi era, el manuscrit, encara per llegir, no només per culpa de la meua dedicada i laboriosa procrastinació (que també), sinó també per culpa d'una certa por, d'un no saber estar a l'altura. Tal com li va passar a l'Elvira jo també m'ho demanava, què podia escriure sobre els seus poemes, que podia afegir, apuntar, suggerir, indicar. No ho sabia, no ho sé encara. Però ara ja me l'he llegit, el manuscrit, i sé que, com passa sempre amb la creativitat i el talent, no cal dir gairebé res, perquè parla per ell mateix. Parla amb totes i cadascuna de les seves paraules, de les comes, dels punts. Parla amb els seus silencis.

I en té molts, de silencis, el treball de l'Àngels, perquè ella és així, una dona que, com totes les persones observadores, atresora silencis. Aquí hi són tots, els seus silencis d'abans i els d'ara, els de sempre i els nous. Els silencis de tot el que ha callat i del que no ha callat, del que ha volgut viure i del que no ha gosat viure. És així, ella, parla amb les seves paraules i amb aquests silencis que, sense emetre cap so, diuen tantes coses de qui és i de qui vol ser, del que ha viscut i ha patit, del que ha rigut i ha estimat. N'és plena la seva història de silencis. I en aquest

llibre hi són tots, deixats anar aquí i enllà, continguts i explosius, plens de vida.

Li ha costat molt fer aquest llibre. Molts anys, molts esforços. Una vida. No sé si mai unes paraules tan justes, tan precioses, tan delicades i potents, havien costat tant de fer. Però ella volia que fos perfecte, volia depurar la tècnica, treballar l'estil, polir. Volia fer-ho bé, perquè no sap actuar d'una altra forma. I en aquest procés, en aquest aprendre, en aquest esperar, la vida ha anat passant i ha anat aportant encara més moments, més vivències. Més silencis. El resultat és intens i delicat, potent i fràgil, trenat d'aquella sensibilitat que neix des de la veritat, des de l'honestedat.

I així és com vaig seure en la meva butaca preferida amb la intenció de donar un primer cop d'ull, de llegir primer en diagonal, de fer un petit tast... i quan em vaig adonar l'havia acabat, assaborint una a una cada història, cada poema. Fa molts anys, tants, que l'Àngels volia escriure aquest llibre! Llegint-lo em pregunto si no ens l'hauria d'haver regalat fa molt de temps, per poder escriure'n més després, per haver-nos permès gaudir més d'altres treballs... o sí que és que el treball que teniu a les mans només és possible després d'un procés molt llarg de creació. Sigui com sigui, que afortunada ha estat ella per poder escriure un llibre com aquest... i que afortunats nosaltres per poder-ne gaudir. Ara us toca a vosaltres.

Isidre Estévez

*“Luitar; ¿què pots fer, si no?
Submís, no ets més que l’esclau d’un esclau.”*

Poesia popular de les dones paixtus de l’Afganistan,
recollida per Sayib Bahodín Majruh a
EL SUICIDI I EL CANT.

DE LES ARRELS

BOMBOLLES I VAGUES

Filla de la vaga de les dones de Manresa de 1946.

La mare era teixidora, 14 o 17 hores diàries a la fàbrica nova.

Diuen la primera gran vaga del franquisme. Por, molta por, i tenacitat.

Policia, molta policia i enteresa.

Represàlies, moltes represàlies, detingudes, acomiadades, i molta solidaritat.

Tres mil treballadores amb els braços caiguts davant els telers, envoltades de policies i guàrdies civils, el director de la fàbrica els havia fet venir.

Laura Sanmiquel va escriure un diari... Van aconseguir les seves demandes en vuit dies. El moviment de solidaritat va espantar el franquisme i va influir tot un seguit de vagues a l'Estat que es van perllongar durant els dos anys següents.

Persistència, decisió i molta, molta de solidaritat.

A casa, a pagès, potser van sentir per primer cop la cançó “La Vie en Rose” d’Édith Piaf, i la van acompanyar amb xampany, la iaia havia comprat la ràdio i l’avi que havia estat de la UGT i en camps de treball, buscava “*La Pirenàica*”.

QUAN ERA UN PARADÍS

Núvols d'olors. Érem al primer pis amb el foc a terra i la gran taula al costat. Teníem fred a l'espatlla. Olor de bestiar, de pa torrat, de fum i carn a la brasa.

El celler era fosc. A les golfes ens divertíem, i algun cop podies caure al femer. Quina ferum! Fems i corrals de gallines, porcs i conills. Vinga donar menjar. Herba seca. Olor especial.

Jardí i patis, amb flors i arbres presseguers, pruners i una gran perera que ens acollia a tots a sota pel berenar. Som al paradís. Festival d'olors i en especial el del pa vi i sucre amb xocolata.

Recollíem segons les estacions: els espinacs, les patates, els pèsols i els tomàquets; les cireres, les magranes, les maduixes, figues i mores dels marges a la vora dels camins. Quants mals de panxa i d'olors agres.

Pel camí a ciutat travessàvem camps i recs, revolts de torrent, sentíem el rajolí de la font, per sota el pont del tren. Trobar cares conegudes i endevinar el color de l'aigua que baixava segons els tints de Santa Susanna.

Dissabtes seguint els marges del camí cap a Tossal del Coro, camps de blat, de blat de moro, horts de verdures, de fruiters... a ca la Sra. Dorotea, oh! Aquell soroll de boixets, “un vol a cada mà, passar pel mig i passar pla”.

A l'hivern camins enfangats i a l'estiu pols i rostolls, i sempre la font i les delícies dels marges.

Tres generacions juntes assegudes al voltant de la gran taula. La canalla nascuda en els seus llits, els mateixos on van morir l'avi i l'àvia. Olor de vida i de mort.

Els camps, la font, els recs, flors, papallones, la cisterna, el safareig, tota la natura a fer punyetes. Tot el regadiu es va destruir per aixecar un barri de ciment, de cases baixetes i amb veïns vinguts de terres enllà. Els nou vinguts feren de la font un safareig, i tot el que regava va morir. Els camps primer els saquejaven i després els feien servir per estendre la roba. Ja no hi reconeixíem les olors.

Érem la canalla: “los extranjeros”, el meu tiet: “el catalan fotut”, per què feinejava molt i la tieta: “la pagesa”. No es podia plantar res, ens ho robaven. Vàrem tancar portes i a resistir. La canalla vam créixer i marxàrem a estudiar, treballar de paletes i a les fàbriques de teixir. Després alguns es casaren i sortiren de la casa pairal, on només hi queda l'hereu i la dona.

EFFECTES NO DESITJATS

La casa va resistir primer dreta, més tard buida i seguidament la van enderrocar.

EXPULSADES DEL PARADÍS

Habitació de matrimoni tapiada dins la bonica casa pairal. La mort del pare, a vint-i-vuit anys, a efectes de la guerra. El segon de quatre germans, de la Lleva del Biberó. La dona i les filles partiren a l'exili.

En un convent de monges li lloguen una habitació a la mare, les nenes viatjaren a un poble llunyà per viure amb la germana gran, una tieta clàssica.

Amb els anys tornen a la casa pairal. Tornen sense entrar-hi: una casa només accessible a la vista, a través de les reixes del jardí. Les petites hi podien entrar a jugar en temps de vacances. Seguiren les morts de l'àvia i l'avi, des del camí, des de les reixes. L'hereu els impedia el pas.

Les nenes, ara dones, ja no saben què és viure a pagès, el lloc on van néixer.

UNES VEUS AL PEDRÍS DEL PATI DELS
TARONGERS

*Era un pastor que en tenia tres ovelles,
era un pastor que tenia un penelló...*

Habla en cristiano

*Quan jo n'era petitet
festejava i presumia...*

¿Qué dices?

*El ball de la civada
Jo us el cantaré...*

No entiendo

*A la vora de la mar, hi ha una donzella,
que brodava un mocador, és per la reina...*

¿Qué parlosteas?

*Rossinyol, que vas a França,
rossinyol, encomanem a la mare...*

¿Qué murmuras?

*Si n'eren tres tambors venien de la guerra
i el més petit de tots ...*

Peroratas

*Escarabat bum-bum,
posa-hi oli, posa-hi oli ...*

Desembucha

*Anem donzelletes, anem a ballar,
que l'Hereu Riera ens hi farà entrar...*

Torpe

*La balanguera, misteriosa,
com una aranya d'art subtil...*

Que chica tan callada

*La masovera se'n va al mercat,
al mercat és el dilluns...*

Alcornoque

*A la ciutat de Lleida
n'hi ha una presó...*

Sin rechistar

*Muntanyes del Canigó,
fresques són i regalades...*

En la luna de Valencia

*Plou i fa sol,
les bruixes es pentinen...*

Tarugo

A Gironella
una vila tan bella ...
A la chita callando

SALDEVA

M'ha vingut "allò". Que et donin "alguna cosa". Res tenia nom i tu espantada miraves i preguntaves. Les monges gaudien amb sadisme de la nostra primera regla. Dolor. Ulls de pànic. Elles somrients. Al pati, xiuxiuejos et donaven les explicacions que les companyes més grans sabien. A esperar el següent dolor. Recargolades, pujàvem tres pisos i els seus ulls i els nostres es trobaven. Era sadisme, fruien de la nostra ignorància i la nostra por. Segurament els venia de la guerra o de veure's obligades a ser monges per tenir un plat a taula.

AQUÍ NOMÉS ES PARLA CATALÀ

Deu anys d'internat amb molts silencis. Apreníem una llengua que no era la nostra. Cada quinze dies, en la visita d'una hora que ens feia la mare, ella ens parlava i ensenyava cançons en català. Era al patí dels tarongers de la Casa Misericòrdia. Escoltàvem en silenci.

Premi a la bona conducta per no parlar. No en sabíem. Fèiem pinya i silencis.

Passaren els anys i quan la directora em cridava a part, li havia de portar els escrits, ara sí, en castellà. Els llegia davant meu i seguidament els estripava. En silenci.

Quan sortirem de l'internat, passats els deu anys, la rebuda a casa va ser: aquí només es parla català. Fèiem pinya i silencis.

LLEGIA O NO

Cada dia llegia *El martirologio romano* davant la mampara del refectori on escoltaven les monges mentre dinaven.

Llegia *Amaya y los vascos en el siglo VIII* davant la classe de labors on escoltaven unes cinquanta noies.

Llegia *Los últimos dias de Pompeia* a la classe de lectura.

Llegia en veu alta. Repetia any rere any.

Per reis arribaven regals:

La Bíblia para los niños me la retiraren de les mans.

Diccionario de la lengua castellana retirat.

No llegia.

Em van deixar un diccionari d'anglès.

MUNTANYES I RIERES

Plou a bots i barrals
se sent udolar el vent
i les ràfegues fortes
fan tremolar la vall
                  transportada
canta la meva veu.

Entra l'aigua a la tenda?
Dormiu, només és una tempesta
i la llum nova elèctrica
magnifica el cel
                  conduïda
canta la meva veu.

Tots els ulls oberts escolten
si poguéssiu veure les muntanyes!
No podeu sortir a fora
jo ja hi soc
                  transformada
canta la meva veu.

Repasso reguerots
pala en mà, cavo aquí i allà;

la tinta s'ha escorregut
ja no llegiran demà
inspirada
la meva veu ho cantarà.

Apa minyons fora la tenda
el dia ja arribat
i la llet amb cacau
com pot estar tan clar?
Extasiada
la meva veu ho admirarà.

Els núvols blancs
tot humit i tou
no sentim les passes
només les gotes cauen al toc
enfangada
una veu ho cantarà.

Bon dia per caminar
ens posem les gorres
i mirem amunt que tot és verd
xino-xano fins a rodolar
envoltada
totes les veus ho canten.

STONBERG
EDITORIAL
